

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de

Coloniae Agrippinae, 1689

Iterum In Feriam Tertiam Post Pascha, & in idem Evangelium superioris Feriæ, De iisdem. Discipulis euntibus in Emmaus

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56368](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56368)

CONCIO OVIUM ABERRANTIUM REDUCTIO.

363

pere: qui oculis servierint, suam mercedem accepisse: reddendam esse rationem in die iudicii de verbo otioso: Divitem epulonem ob byssum, & purpuram, ob epulas quotidianas, & neglectum pauperem esse damnatum: Homines de repente, nec opinantes, itaque non paratos, à morte esse occupandos: & alia sex-ta: quæ si credantur ut oportet, nulla fingi

potest major aut impietas, aut infamia, quàm sic vivere, uti vivitur.

Quid igitur superest, nisi ut cognitioni a-ctio, & fidei vita respondeat? &c. quò fiet ut in alterâ sicut credidimus ita videamus; sicut meriti sumus, ita accipiamus.

Amen.

ITERVM FERIA TERTIA
POST PASCHA.
 DE DVOBVS DISCIPVLIS
 euntibus in Emmaüs.
 IN EVANGELIVM PRÆCEDENTIS FERIE
CONCIO
 QUÆ EST CONTINVATIO SUPERIORIS
 Oviu aberrantium reductio.

Ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum, &c. nomine Emmaus, Lucæ 24.

EX occasione egressus duorum Discipulorum ab urbe Ierusalem, ut irent in oppidulum nomine Emmaüs; jam locuti sumus de eorum aberrationibus quæ tantæ fuerunt, ut ad extremam usque infelicitatem processerint nimirum usque infidelitatem. Nobis hodie differendum est de ipsorum reductione ac reditu ad fidem, & in civitatem Ierusalem atque ad Ecclesiam, secundum hæc verba. *Eadem hora regressi sunt in Ierusalem; Quæ verba exponens Anastasius Sinaita dixit: Pulchra est ab errore regressio: nempe reditus ab eo, ad veritatem nunquam nisi per honorificus est. At quònam regredi potuerunt felicius, quàm Ierusalem, pessimum esse consilium, & non*

iri nisi in Emmaüs, cuius interpretatio est, consilium timens, sive aberrans, meticolosum, atque incertum. Nimirum qui Deum deterit, securus esse non potest, sed assidue in perturbatione versatur, ac in agitatione perpetuâ: contra verò qui revertitur ad Deum, suscipit consilium pacis, & in securitate vivit: Vnde duo illi status comparari in vicem debent, sicut cum tranquillitate tempestas; periculum cum fiducia, naufragium cum portu. Minime poterimus ad eum appellere quem quarimus, nisi nobis præluceat, præstoq; sit stella maris: hæc est significatio nominis Maria: Iesus imploremus subsidium usitata precatione. **AVE MARIA,**

Zz 2

DIXI-

DIXIMUS nomen Pastoris iuter nomina omnia & officia quæ filius Dei in vitâ mortali exercuit, longè ipsi dilectissimū fuisse. Idèd de seipso loquitur apud S. Joan. c. 10. *Act. Ego sum Pastor bonus.* Quod quidem interpretans Rupertus dicit, se solum bonum sicut Deus nominat, *nemo bonus nisi solus Deus*, non propterea quod nemo præter Deum, bonus sit, sed quia nemo bonus est ut Deus; Ita excellenter & eximie bonus Pastor à se appellatus est *ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς*, ille bonus, quoniam bonus Pastor nullus est sicut ipse; cuius rei rationem reddens adjicit hæc verba, *Et cognosco oves meas*, ubi vocabulum *Et*, non est nexus conjunctionisque, vox sed rationis, idè significans ac *Quia*, secundum Phrasim Hebraicam S. Joan. usitatissimam; quasi diceret, se bonū esse Pastorem, quia suas oves cognoscat, tum discretionis, tum curæ, ductus & providentiæ notitiâ; quò sensu Deus ait Judæorum populo, eos ex universis terræ nationibus solos esse quos novit. Et certè si ovium suarū nomine intelligit prædestinatos quemadmodum censet S. Augustinus; eos solus ipse cognoscat, secundum S. Pauli 2. ad Tim. verba: *Cognovit Dominus qui sunt ejus*; si ve notas habeant prædestinatorum, seu non habeant, sed errent inter greges Diaboli; quare sic loquitur Augustinus tra. 45. in Joan. *Novit Dominus qui sunt ejus*; ipsæ sunt oves, secundum electionem ante constitutionem mundi; aliquando se ipsæ nesciunt, sed Pastor novit eas secundum prædestinationem, secundum ergo istâ præscientiam Dei, seu prædestinationem, quàm multæ oves intus, & quàm multi lupi foris; quàm multi modo luxuriantur casti futuri; quàm multi blasphemant Christum, credituri in Christum; quàm multi se inebriant, futuri sobrii; quàm multi rapiunt res alienas, donaturi suas, &c. Item quàm multi intus laudant, blasphemantur; casti sunt, fornicaturi; sobrii sunt se vino postea sepulturi;

stant casuri; non sunt oves; se eas Christus ubiq; cognovit. Item novit per providentiã, nam quantumvis videatur sinere ut aberent, nunquam tamen dimittit.

Cum ergo factum fuisset, ut Pastore percusso, oves gregis dispersæ fuissent; sanato Pastore, hæc illi unica fuit cura ut oves dispersas colligeret: & quia ex omnibus, hi duo Discipuli longius aberrant idèd longius eos requisivit. Ac sicut in priori sermone ostendi, quò incessu graduq; in præcipitium infidelitatis prolapsi sunt, ita hodie mihi propositum est vobis dicere, quàm methodo & ad gregem suam revocavit reduxitq; in ovile à primâ exordior.

I. Dei operatio in peccatorem, primūmq; auxilium quod adhibet, est eum persequi vestigiis quando in exitum ruit; quod quidem Deus præstat singulari custodiã quæ, peccatorem impedit ne funditus, & absque emergendi spe pereat. Sic de Nabuchodonosore dictū fuit, Daniel. 4. *Veruntamen germen radicem ejus in terra sinite*; Permittitur amputari arbor, spoliari frugibus & foliis, ejus quoque truncus abscindi; radix tamen reservatur & germen, ut repullulare aliquando possit & in priorem statum restitui. Atque id in Evangelii nostri verbis intelligo; *Ibat cum illis*, ut sciamus ipsum nunquam eos deseruisse. Quæ omnia ut melius intelligi queant:

Observe, Deum operari semper circa justum, suas in eum curas continuare, neque eum unquam destituere, secundum S. Concilii Trid. doctrinam sess. 6. c. 11. Deus namque suã gratiã justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur. Vnde S. Paulus ait Deum esse fidelem. Quod scilicet de vincam semel amicitiam eum justo nunquam discindat, se junctio que ab ipso nunquam initium ducat. Non ita se gerit semper erga peccatorem: Is enim ubi se à Dei ductu subtrahit, eumq; sæpe deseruit, ipsi quoque

quoq; Deus peculiarem illam curam sæpe de-
negat quã illum per amicitia tempus fovebat:
promanant horribiles ij peccatorum quo-
rundam lapsus, quos singulis diebus accidere
videmus; ut peccator agnoscat non impunè
deseri Deum. Reperiuntur tamen nonnulli
quos Deus extraordinariã gratiã protegit, ne-
que unquam destituit, usque adeo ut post eos
currat cum aufugiunt, ac propè ipsos astat
cum S. Petro, quem eodem temporis puncto
respexit, quò ipsum ardentius negabat: quod
in eum solùm præstitit cum tamen in Caiphæ
curiã multi simul assisterent, qui quidem for-
san minùs quàm Petrus peccabant. Ita videbitis
Deum persequi comitariq; nonnullos usq;
ad fœdissima etiam loca, in flagrantiori etiam
actu criminis, quibus præsentem se semper
exhibet, neq; ab ijs unquam recedit: compro-
bans hunc Evangelii sermonem, *ibat cum illis*,
quem explicans Emissemus exclamat; Beati cū
quib⁹ ambulat Iesus: Beati cū quibus ambulat
salus & vita, quoniã cum luce vadunt, diu er-
rare non possunt. Hæc ille: Felices sanè quos
Christus persequitur in viã, & in fugã ante-
quàm ad terminum pervenerint! Felices quos
etiam devios non deserit, sed comitatur: Id sal-
tem ora ut in te fiat: ut si aliquando eum tuã
culpa deserat, ipse te non deserat. Equidem
quotidiana experientia videmus, Christum
semper quibusdam esse, etiam cum ab ipso
discederent: ipsi tunc hoc non advertabant;
sed postquàm conversi sunt, id farentur: nam
cum vellent perire, non sinebantur, sed sem-
per se Deus malæ eorum voluntati oppone-
bat: *Etenim cum ceciderit, non collidetur, quoniã
Dominus supponit manum suam.* Verùm
non id semper omnibus præstat: unde videas
ex complicitibus eorundem peccatorum, unos
converti, alios manere obstinatos, & in pejus
ruere: quibusdam dare locum & tempus pœ-
nitentiã, alios verò statim abripere, & tollere
è vita. Illam certè gratiam nemini peccatori

debet, tamen præstat aliquibus: & hoc benefi-
cio donati sunt isti duo Discipuli, quos licet
meritos, perire noluit: itaque *ibat cum
illis.*

II. Quod Deus præbet peccatori auxilium,
est quòd eum ipse met querit, per gratiã, quæ
hanc ob causam à Theologis appellatur præ-
veniens: quod quidem notatur in eò quod ex-
plicamus Evangelio: *Et ipse Iesus appropinquans
ibat cum illis.* Ad eos enim non appropinquat,
nisi veniens ad ipsos, quod illis necessarium
fuit. Et quidem, nisi Deus ira se gereret, pecca-
tor semper magis magisq; removeret se à Deo,
suasque aberrationes augetet. Homo omnis,
fidei suæ permissus, sibi que ipsi relictus, aber-
rare se que ipsum perdere potest: at nemo viri-
bus suis potest ab suis aberrationibus reverti:
unde indiget misericordia Pastoris, qui ovem
suam querat: *Ego erravi*, inquit David Ps. 138.
Sicut ovis que perijt, quare servum tuum: pecca-
tor quippe nobis bellè repræsentatur per ovẽ,
quæ stolidum est animal, carensq; ductu, quod
herbam depascens progreditur assidue in viã,
& si extrarectam viam est se semper ab eò se-
gregat longius, & quolibet passu magis ae ma-
gis aberrat: unde Græci nominat oves *τὰ ἀπο-
βῆτα, τὸ τὸ ἀποβῆτα*: quia pascendo assidue
procedunt. Atque hinc oritur nobis absoluta
necessitas prævenientis gratiæ, quam S. Au-
gustinus tam constanter propugnavit adver-
sus Pelagianos, eamque nos edocuit nihil a-
liud esse, nisi primam boni cogitationem quæ
à Deo solo nostrum in animum immittitur:
(2. ad Cor. 3. *Non quod sufficientes simus cogitare
aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia no-
stra ex Deo est*) primumque motum quo
voluntatem nostram concutit: (*nemo ve-
nit ad me nisi Pater meus traxerit eum.*) Igitur
necessarium est ut ad quos accedat, & nos
præveniat: *Et ipse Iesus appropinquans,
ibat cum illis*: Atque in eò genere mira-
bilem se præstitit incomprehensa Salvato-

tis benignitas in suâ mortali vitâ, scilicet quo-
 ad perquisitionem peccatorum. Nonne ipsi
 lassitudinem attulit iter quod confecit, ut Sa-
 maritanam mulierem ad craterem fontis ex-
 pectaret? Quomodo accepit, immò quæsit
 Magdalenam? Greg. hom. 33. suscipientem di-
 cam, an trahentem: sed melius dicam, trahen-
 tem & suscipientem: quia nimirum ipse per
 misericordiam traxit intus, qui per manue-
 tudinem suscepit foris. Vide eum vocantem
 Matthæum, Zachæum compellantem: *Quia
 in domo tua oportet me manere.* Vide cum pec-
 catoribus manducantem, & divertentem ad
 publicanos. Nonne primus Petrum respexit,
 & latroni secum in Cruce pendenti primos
 motus iniecit? Sed ejus benignitas mirabilior
 fuit in vitâ beatâ, cum tam studiosè oves suas
 requireret ut ipso die Resurrectionis quin-
 quies apparuerit. Mariæ Magdalenz: 2. Mu-
 lieribus quæ venerant ad monumentum: 3.
 Petro: 4. duobus duobus Discipulis euntibus
 in Emmaüs: 5. omnibus Discipulis congrega-
 tis in unum: dicens illis, *Pax vobis, ego sum, no-
 lite timere.* Certè uti illis omnibus nisi se vidē-
 dum præbuisset, videri ab ipsis non poterat; i-
 ta nemo redire potest, quem ipse non præve-
 nerit. De his duobus igitur rectè dictum est,
& ipse Iesus appropinquans, ibat cum illis.

III. Subsidiū quo Deus peccatores juvat,
 est qualitas gratiæ quâ eos prævenit, quam
 temperata accommodatque ad ipsorum neces-
 sitatem: quod hisce etiâ verbis exprimitur: *ap-
 propinquans ibat cū illis*: adeò ut se adjunxerit
 ad eorū viâ juxta illos eūdo, pariq; incessu, nec
 velociori nec tardiori: si n. ambulasset celeris,
 eos prætergressus fuisset; si tardius non attigis-
 set; quapropter ita se ad ipsorū incessum accō-
 modavit ut semper præsens adesset: in eò que
 qualitatem agnosco gratiæ qua illos prævenit,
 in qua hæc existunt.

1. Mirifica quædam bonitas Dei, sublimisq;
 illius majestatis conformatio cū creatura sua,

ut ad ejus dispositionem se accommodet, secun-
 dūm Sapientis verba Sap. 12. *Tu autē dominator
 virtutis, cū tranquillitate judicas, & cum magna
 reverentia disponis nos: subest enim tibi cum volu-
 eris posse*: quibus verbis Sapiens explicat con-
 formationem qua Deus utitur erga creaturâ
 suam, non adhibens ingentem suam potesta-
 tē; illamq; tractans cum lenitate; ne si nimis ri-
 gidè se gereret, rem contereret adeò fragilem
 & teneram, quam inflectere potius quàm ef-
 fringere oportet. Ideò addit, *cum tranquillitate
 judicas*: perinde ac si tempus & otium capta-
 ret creaturæ cōsiderandæ; ut eam pro oppor-
 tunitate sua & quo expedit modò aggrediatur,
 utens discrimine, ne univerfos homines ea-
 dem ratione invadat. *Et cum magna reverentia
 disponis nos*: quasi nos cum formidine tracta-
 ret, metuens scilicet ne vasculi tenuitatem in-
 fringat, quamobrem labori nostro parci,
 quasi venerationem nostri haberet: quo sen-
 su vult S. Petrus ut mariti erga uxores suas mo-
 deratione utantur: Pet. 3. *Quasi infirmiori vas-
 culo impatiētes honorem*: τῆν: quod idem
 est ac reverentia: sed aliud Græcum vocabu-
 lum ἐπιεικής cogitationem hanc ad huc illu-
 strat, quod vertitur Latine æquitas, quæ ut ait
 Aristoteles & ex eo S. Thomas, non respicit
 legem in cōmuni & generalem obligationē,
 sed rationem habet singulariū casuum & per-
 sonarum, quod Deus observatamantius agens
 cū creatura, non utiq; generali & cōmuni
 modo illam vocando, sed singulari; attenden-
 do singulorum indolem & dispositionem,
 specialesque occasiones.

Atque ut ne abducamur ab argumento no-
 bis proposito; cū Filius Dei quinquies die
 Resurrectionis suæ apparuerit, id quinquies
 differentibus modis præstitit: Mulieribus e-
 nim, quibus Mariæ nomen, societate junctis,
 simpliciter apparuit, dicens illis, *Avete*, quibus
 etiam permisit ut pedes suos tangerent, & ad-
 orarent, quibus etiam commisit suæ Resurre-
 ctionis

tionis Evangelium: *Ita nuntiate fratribus meis ut eant in Galileam, ubi me videbunt*: ita autem se gessit quia simpliciter disposita erant.

Sed Mariæ Magdalena specialiter apparuit, quia specialiter eam diligebat: Sicut autem ei apparuit ut differendo, eius desiderium vehementius accenderet: Eique se ostendens, se abdebat: se ostendebat ipsi, quando illum videbat & alloquebatur; at eodē tempore se eidem abdebat, quando habebatur ab ipsa pro hortulano, sicq; ei apparebat uti minus fidei & plus amoris habenti, suoque in amore plus desiderii quam rationis, plus æstus quam animi, plusque anxietatis quam fiducia: sed ita se gessit, ut causam ipsi daret dicendi quod dixit, faciendiq; quæ fecit. Ita postquam se ei manifestavit, non permisit, non ut ipsum tangeret eamq; inhibuit: quod & significavit dicens, quamvis non tam citò, se ascensurum esse ad Patrem; ac proinde cum ad eum iturus esset, frustra illam conari eum retinere: si autem id studebat tantum ut ipsum tangeret, nihil esse quod urgeret, cum ascensus ille non tam citò esset futurus.

Gratificas similiter Petro, ei singulariter apparuit: 1. propter ejus dignitatem, quem Apostolorum omnium caput constituerat. 2. quia parcendum erat pudori ex culpa, & verecundia ob ignaviam. 3. Illud oportebat fieri reconciliatione, quam ejus lachrymæ comiserunt. 4. animam habebat dolore confectam, qui erat solandus. 5. Id agi non poterat sine magna Petri commotione, quæ arcanum & secretum postulabat.

Iam duobus Discipulis euntibus in Emmaus apparuit in effigie hominis peregrini, & iter facientis, & occasionem haberet ijs sese adjungendi, eos instruendi, illuminandi, corripiendi; ceteraque agendi quæ præstitit.

Denique apparens simul omnibus, dispositionem omnium attendit: volens enim eis confirmare veritatem suæ Resurrectionis, pro-

bationibus argumentisq; usus est, quæ ipsorum captui sensuiq; responderent & congruerent. Volens (inquam) demonstrare illis res duas, scilicet resurrexisse se, ac esse in statu admodum discrepante ab eo quem tenebar agens cum ipsis in vita mortali, ad ultimum hoc iis suadendum, subito apparuit in medio ipsorum, cum nec aperuisset fores, nec in eorum presentia spectabilis gressum ullum fecisset. Ideò se modò visibilem, modò invisibilem reddebat, secundum gloriosi corporis privilegium, quod in eò statu Resurrectio posuerat. Quoad veritatem Resurrectionis eam probavit, eorum oculis sese exhibens, demonstransque; curans se tangi palparique, plagas explorari, & soliditatem corporis, præterea eundem quem habebat vultum, eandem conformationem vocis, modum eundem loquendi; vescens cum eis pro more suo, porrigens ipsis reliquias cibi quæ ederet; in memoriam præterita revocans; instruens, atque explicans sacras Scripturas quæ de ipso loquebantur, probationesq; omnes proferens quibus verum idemq; sibi corpus esse constaret: quæ quidem licet malignis & litigiosis hominibus videri fortasse possent non convincere penitus aut sufficere, ex eo quòd sicut Apostoli se initio decipi oculis ac illud putarunt, ita falli poterint tactu plagarum, comestione, aliarumque similium objectu, cum idem apparuisset in Angelis qui se Abrahamo exhibuerunt, et si ad imaginem tantum, minimè ad rem ipsam illud extitit: Quia tamen Salvator non agebat cum ingeniis argutis versatisque disceptandi potius quam ediscendi studiosis, & apud quos probatur & admittitur quicquid subtilis, & acutum est, quamvis ceteroqui falsum, absurdumque sit; sed cum candidis, modumq; agendi communem & inter homines usitatum sectantibus, eodem planè modo illos tractat, proponens ordinarias probationes, & omnium usu receptas. Ceterum quibusnam potest notis & indiciis, ac demonstrationibus experi-

experimentisque ostendi & in notitiam adduci humanum corpus, nisi ejus figura, colore, incessu, loquela, contactu, videndo ipsum bibere, vesci, eadem præstare omnia quæ ab universis hominibus fiunt: quæ sunt eadē probationes, quas adhibet Filius Dei ut corporis sui veritatem confirmet, quæ cuiquæ minus satisfecerint, ei author sum ut illis meliores alias perquirat, cum in seipso tum in hominibus cæteris; cum vero alias perquirat, cum in seipso tum in hominibus cæteris; cum vero alias reperire nequeat, dubitet an tum reliqui verè homines corpus habeant. Adde hoc fuisse Christi intentum, ex Discipulorum dispositione captata occasione, eis satisfacere ad fidem: cum enim ita essent affecti, ut credere nollent, nisi ipsi viderent, & tangerent: crederent autem si hæc eis concederentur, uti dicebat S. Thomas: *Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum, & mittam manum meam in latus eius non credam*: idè Christus sese illorum dispositioni accommodans hoc eis indulgit, quod quærebant: *videte manus meas, & pedes meos: palpate & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet sicut me videtis habere*. Adde quod non fuit propositum Christi Domini hæc tantum ratione probare discipulis suam resurrectionem, sed ferè ea specie probationis tollere ab eis dubitationem & timorè, ac deinde proponere argumenta fidem supernaturalem facientia: qua in re mirabilis fuit Christi Domini condescensus.

Idemq; accipiendi generalius, ubiq; hunc ordinem Deus tenet in speciali vocatione, eximiaq; gratia quæ communiter ob eum quem fortitur successum, efficax vocatur, sive peccatorem ad pœnitentiam vocet atq; ad primam justificationem, sive justum jam ad majorem perfectionem sanctitatemque invitet, ut accommodet sese ad præsentem eorum dispositionem quos vocat. Itaque aliter timidos, aliter generosos vocat: aliter qui prospera utuntur fortuna, aliter qui adversa. Nam quidam

sunt qui in adversis animum dejiciunt, ac desperatione obruuntur: alii verò per eadem adversa ad modestiam reducuntur. Sunt qui rebus prosperis trahuntur: nam dum vident se à Deo blande tractari, ne ingrati sint, diligètem diligunt: cum tamen alii prosperitate perdantur. Bonus autem Dominus unumquemque explorat, & cum tranquillitate judicat, & cum magna reverentiâ disponit. Itaque istum metu paupertatis, illum metu infamiæ: alterum miraculis, alterum internâ dulcedine: alium terroribus, alium malis successibus trahit: ubique bonus, ubique misericors: cum enim sit diversis diversus, omnibus tamen bonus est.

2. Loco in illo gratiæ ductu observo admirabilem vocationis divini suavitatem, quæ non eodem modò vocat universos, tyrannicè ad eandem legem, insectens, non eos gubernans cum violentiâ, sed secundùm statum in quo versantur, rationeque dispositionis ipsorum habitâ, quod quidem nos hæc verba edocent: *Cum tranquillitate judicas*, & per otium, & cum magna reverentiâ disponis nos, id est, & cum moderatione ipsos regis: quasi timeret Deus ne quid violentiæ libertati nostræ inferret, cogeretque voluntatem. Hæc autem gratiæ suavitas in eò consistit, quod efficiat Deus non solum ut agat homo, sed ut agere velit: facit verò ut agere velimus, eòdem modò quo vult voluntas quando ex se ipsa vult, & ex viribus suis; nunquã autem vult nisi attracta & allecta delectationis inductu, sive hæc oriatur ex cõveniètia & sympathia objecti, sive ex assuetudine, ex usu, ex familiaritate & habitu quæ habet cù rebus quæ se offerunt: ea enim omnia sunt, quæ ut plurimùm illecebra voluntatis existunt, eamq; attrahunt, & à quibus allecta inducitur ad id volèdum quod ipsa vult. Quavis n. nullã habeat volèdi causã, nisi se ipsam quando sola est, agitq; pro facultate sua; extra se tamen aliquam habet causam volèdi, & finem aliquem spectat: volèdo enim, & sibi aliquid proponit in idque tendit; & quando

quando causam efficientem non habet se- cum Concurrentem habet nihil ominis fi- nalem ac moventem, ad quam contendit, & actione suâ fertur, & ubi oblectationem suam nascitur, vel in eo saltem reditu, quem supra seipsum facere potest, ideo tantum vo- lendo, quia ipsum velle delectat.

Ad hæc unusquisque illud agit libentius, quod faciliè agit, quam quod ægre, ac diffi- culter operatur, facilitas autem provenit, ex convenientiâ, & licet cum resistitur gratiâ Deus se opponat resistentiâ, atque urge- at, & inducat rebelles, videaturque etiam eos invictos impellere, secundum hac ver- ba, compelle intrare, item nemo venit ad me, nisi pater meus traxerit eum, illud ta- men non sit, attractu coactionis, neque vi- olentiâ raptu, sed delectationis attractu, nec pariter necessitas est, sed delentio quæ- dam & illecebra voluptatis, ut aliâs diximus, concione de Gratiâ S. August. sic explicat. tract. 26. in S. Joa. quomodo voluntate cre- do si trahor, ego dico parum est voluntate, etiam voluptate traheris, unde ita conclu- dit, si poetæ dicere licuit, trahit sua quemq; voluptas, voluptas non necessitas, delectatio non obligatio, quando fortius dicere nos debemus, trahi hominem ad Christum qui delectatur veritate, qui delectatur beati- tudine, delectatur Iustitia, delectatur sempit- ternâ vitâ, quod totum Christus est; nempe hæc multum discrepant raptare, quod pium animal vi, & funibus, atque illud allicere, o- stendendo, quod amat, sic aliud est raptare, aliud attrahere, neque ita nos raptat, Deus, sed nos attrahit, omnes porro non eadem re trahuntur, sed unusquisque trahitur delecta- tione suâ, hæc autem variis ex incitamentis capitur, sicut ovis trahitur, herba viridi, ca- pra ramo salicis, puer pomo, vel nucibus, ita Deus trahit unumquemque ea re, quæ ei placet, pro diverso cujusque gustu si oportet

ret tantum raptare vel necessariò cogere, ni- hil opus esset ut Deus observaret studiosè di- spositionem uniuscujusque, nec ut diversa & discrepantia creaturæ proponeret, quando- quidem eadem necessitas inductioque satis foret omnibus, quoniam singula pariter æ- qualiterque traherentur. At quando id agi- tur illecebris, lenocinia esse differentia de- bent, & in eo consistit vocationis suavitas, quæ neminem necessariò cogit, sed cuilibet proponit quod ei magis aptum & consenta- neum est. Ita Franciscum ad se traxit amore Eleemosynæ: Ignatium lectione vitæ Christi Domini & Sanctorum: Antonium Evange- lio: Arsenium voce de cælo: quosdam timo- re mortis & judicij: alios amore quietis, & silentij: alios rerum præclarè gestarum ad- miratione: alios gloriâ: alios generoso mun- di contemptu: alios indignatione: alios qua- si necessitate: nec ista sunt improbanda, qua- si minus pura, atque sincera: Deus enim re- bus omnibus utitur ut vocet, & varijs modis vocat, secundum varias uniuscujusque di- spositiones quas explorat, & attendit.

3. Loco reperio agnoscoque in eo, vim & efficacitatem vocationis divinæ, nobis signi- ficatæ his verbis: *Subest enim tibi cum volu- eris posse*: potes enim verò id quod semel vo- lueris, cum tibi non difficilius sit agere quam velle. Si enim liberum arbitrium, voluntas- que libera necessitatem ferre non potest, nec expugnari vi, nec vinci violentiâ, ijs omni- bus resistendo vi libertatis, quam potest qui- dem Deus adimere vel destruere, non item necessariò adigere, & cogere violentiâ: at nihilominus sese eadem voluntas finit vinci delectatione, voluptate superari, lenocinijs inducta, captaq; blandimentis. Atq; id pro- priè spectavit Augustinus: gratiam illam ap- pellando victricem delectationem: neque al- iter nisi delectatione victrix est; neque con- sensum suum libertas præterquam voluptati

concedit. Fundamentalis eorum omnium ratio petitur ex naturâ voluntatis, quæ facultas est blanda & assentatrix, neque unquam aliud nisi bonum sectatur: I. generaliter, cum ad malum tendere non possit, ut malum, hoc est cognitum ut tale, unde fit ut in sui objecti specie aut genere deligendis minime sit libera, nec potest aliò extra boni terminos ferri, cujus intra limites, conclusæ sunt omnes operationes ipsius. Nam ut oculus nihil potest videre nisi lumen, & id quod coloratum est, ut auris nequit quicquam percipere nisi sonos, ut intellectus fertur tantummodo ad verum vel reale, vel apparens; ita illa ad solum bonum tendere potest. Sed in particulari attrahitur à bono quod in occasionibus quæ adsunt ipsi conveniens apparet: etenim delectari quærit; est autem delectatio in possessione boni convenientis; omne siquidem conveniens delectat, & blanditur. Deus itaque, cum sit, ut ait S. Joannes in suâ 1. Epistola cap. 3. *Major corde nostro*, quidquid in ipso est, id maxime novit, ac comprehendit, & consequenter omnes possibili cordis convenientias, cumque per gratiam efficacem, secundum cordis dispositionem quasdam offerat, tam accommodatè blanditur, atque voluntatem convenit, ut pati repulsam non possit, quia convenientiâ, hoc est voluptate & delectatione sollicitat: Quapropter consensum obtinet potius quam extorquet, ipsi enim datur statim ac postulat; immò etiam ipsa permota illecebris eò sponte defertur totisque viribus suis: quamobrem cum ait apud Ezechielem cap. 36: *Faciam ut in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis, & operemini*: id ita efficit, ut non solum nos ad incedendum inducat, & ad operandum, sed etiam efficit ut incedere velimus, quod nisi vellemus, nec incederemus nec vellemus incedere, non tamè abstineremus incedendi voluntate, quia

suavitas delectationis quâ trahimur ad volendum incedere, tanta est, ut sola quæ percipitur voluptas eò inducat, nam cum nihil quærat voluntas nisi delectationem, multum abest ab eâ respiciendâ quin se ipsi præsentem exhibet, & quum ea offertur; quod quidem gratia efficax semper facit nihil proponens nisi conveniens, proindeque delectabile. Ad similitudinem eventus, quorsum putatis tot mortales flecti vincique à Diabolo proponente ipsi voluptates, aut fallaces divitias, nisi quia unusquisque trahitur delectationis lenocinio: quorsum studet agnoscere quid cuique placeat ut id ipsi objiciat, nisi quia novit unumquemque delectationem trahere ab eo quod sibi conveniens est, voluntatemque in eam partem sese inflectere quæ voluptatem ipsi procreat? Sed quia non est major corde nostro, nec omnes cordis dispositiones, aut convenientias nosse potest uti Deus, qui voluntatem nostram, ad quilibet etiam difficillimum, trahere potest: præterquam quod Diabolus apparentia tantum & fucata bona nobis proponit, & quæ explere ac exsatiare nequeunt, cum vera nostra bona minime sint, nec rationali creature propria: ideo eorum fallacia detegitur facile solo usu & experienciâ. Et inde fit ut post delectationem & crimen, nobis nihil nisi mæror & tristitia restet, sicut accidit Ammoni qui constupratâ sorore plus in eam concepit odij post peccatum admissum, quam antea in eum amoris habuerat. Deus autem non nisi verorum bonorum propositione animam aggrediens, eam cum perseverantiâ devincit, cumque ad illam cum solâ veritate accedat, tantum abest ut ipsam amoveat experienciâ, ut potius confirmet amplius in possessione boni quò potitur. Ad hæc adjice, quod Daemon bonum solummodo exterius proponit, neque intromittit delectationem, uti facit Deus, qui non tantum

tum objicit bonum quod nobis placet, at ipse in voluntatem nostram voluptatem & delectationem immittit: quamobrem gratia vocatur delectatio, quæ ab effectu nominatur victrix, propter consensum qui eam semper insequitur. Et hinc habemus quod differat gratiâ efficax à sufficienti: certè non in potestate agendi: nam utraque æqualiter reddit potentem, & fortè aliquando plus potentem reddit sufficiens, quàm efficax; quia in entitate aut est major illuminatio, aut vehementior impulsus: sed propter convenientiam una plus trahit, quàm alia & extractione, & istâ convenientiâ fit ut habeat effectum, & sit efficax, hoc est ut obtineat consensum, unde dicitur victrix delectatio, nam ejus victoria provenit ex delectatione. Gratia itaque spectanda est secundum vim duplicem; unam physicam, & alteram moralem: physica est in entitate, moralis est in delectatione, & attractione: Vis physica facit voluntatem simpliciter potentem: moralis facit ut voluntas actualiter agat: Certè prima non necessitat, quia simpliciter facit potentem: neque etiam secunda, quia tantum delectat: sed delectando persuadet, & obtinet consensum: cum ergo delectando obtineat, non facit, necessitando: Vide itaque suavem potentiam & suavem violentiam, quia voluntatem inducit, ut velit, & certò velit.

Verùm redeamus ad Discipulos nostros, & ad quartum subsidium, quartamque Dei operationem in animas progrediamur.

IV. Igitur loco, Salvator mundi duos illos Discipulos, paulatim disposuit eodem modo, ac agentia naturalia, solent agere, quæ prius materiam subiecta, ue disponunt, quàm in ea formam inducant. Non itaque primo aggressu se illis manifestat, sed eos ad sui manifestationem & fidem disposuit: proinde initio eorum oculos tenuit ne illum

agnoscerent, ut eorum fidem exploraret: noluit siquidem nisi à credentibus agnosci, ut semper verum esset quod dixit Esaias: *Nisi credideritis non intelligetis*: sic eorum oculos tenuit, dum de ejus resurrectione dubitarent, dum disputarent: aperuit autem cum explicatis Scripturis crediderunt. Si statim aperuisset, fides meritum non habuisset: sed se occultuit, ut fides meritum haberet: alioqui si ante fidem eorum se ostendisset, etiam si vultus formam vidissent, ipsum esse illum fortasse non credidissent, sed suis oculis illusum credidissent, quod alijs Discipulis contigit, qui cum eum vidissent, Spiritum esse putaverunt. Vide autem quot modis eos disposuerit.

Primò, quidem præbuit ipsis causas plerasque ac occasiones, unde instrui possent, & doceri quod ad fidei suæ veritatem ab ijs sciri plurimum intererat. Quapropter appropinquans illos interrogavit de colloquio ac dispositione animi, cujus indicia vultus eorum præferebat. *Qui sunt hi sermones quos confertis ad invicem, & estis tristes?* Sciebat quid loquerentur; sed indicat se cum illos esset assécutus, eorum inaudisse sermones: propterea rogat, ut inde causam accipiat de sua resurrectione loquendi: idcirco addit, *& estis tristes*, ut eorum ulcus tangat. Ita & tu in animorum venatione & curâ, ne fingas te nimium scire, sed ne etiam, nimis esse ignarum: nam si nimis ostendas te scire, displicebis; est quippe quædam sua docendi voluptas: si te nihil profus scire ostendas, ipsi se sibi servabunt integros, nec se, nisi datâ aliquâ occasione aperient: da occasionem, ut sua dicant, ut sua aperiant. Quoddam est delectationis genus communicare se invicem, quia proprium est amicorum sic agere eaque declaratione animi monstratur fiducia, unde nascitur quædam obligatio, quæ deinceps

mutua evadit. Sed maximè in eò refert ut sibi vicissim patefaciant ea quæ magis animi afficiunt, & quæ molestiora sunt plusque doloris impotant, ut ijs remedium afferant. At cùm illorum responsio satis obscura esset ac involuta; neque satis formalis & expressa; *Tu solus peregrinus es in Jerusalem, & non cognovisti quæ facta sunt in illis diebus:* suppeditavit ipsis occasionem eloquendi plura, mentemque funditus explicandi: *Quibus ille dixit: Quæ:* contra decorum fuisset, si quod satis intelligebat, per se ipse enarrasset: maluit itaque interrogare, ut magis incitaret ad narrandum: Plus enim proficit ut se quisque aperiat, quam si verba occupet & divinando præveneriat.

2. Eos disposuit objurgatione & reprehensione. Cùm enim eos cor suum aperuisse vidit, tunc eos gravius percellit atque objurgat: *ô stulti, & tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt Propheta.* Objurgatio initio facta nocuisset, nec benè fuisset accepta, sed animus jam præparatus, & spontè obligatus ab communicatione arcani, malique sui manifestatione, reprehensionem ultrò suscipit sustinetque patienter. Nimia pariter indulgentia noceret neque esset efficax. Itaque gravius fuerunt objurgandi, ut præcipuum impedimentum tolleretur. Etenim ut heri ostendimus, præcipua causâ stabilitatis in errore, est vana quædam prudentiæ affectatio, quam in eo ponebant, ut se ad credendum difficiles præberent, ne stultitiæ ac imprudentiæ notam incurrerent, licet tot credendi occasiones haberent: Unde ita eos objurgat, *ô stulti, & tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt Propheta:* Id est non obstantibus omnibus quæ Propheta locuti sunt: ostendendo in id eos incurrere, quod vitabant: nam cùm prudentes esse vellent, imprudentes, ac stulti facti

sunt: nimirum ob tarditatem ad credendum, cùm tot testimonijs non crederent: siquidem ut verè loquamur, minimè levis est infania, exiguique ingenij nota certissima est, confidere potius iudicio suo vitijs & erroribus, fallaciæque obnoxio quam Deo primæ veritati.

3. Illos disposuit æmulatione, comparatione, atque exemplo, ijs declarans esse admodum turpe, probrosūque Discipulis Jesu Christi, disciplinâ suâ institutis, id nescire, & non credere de Magistro suo, quod audiebant ab extraneo & peregrino, qualem esse ipsum putabant, qui & ipse illud exponebat & prædicabat. Sic Apostolus Paulus ad Rom. 11. postquam egit de gratiâ Gentibus factâ, & de Judæorum reprobatione, ait se ideò commendasse Gentium conversionem, & prædicationem illis factam, quam vocat suum ministerium: *Quandiu quidem ego sum Gentium Apostolus, ministerium meum honorificabo, si quomodo ad æmulationem provocem carnem meam, & salvos faciam aliquos ex illis:* Cùm enim viderunt Judæi hæreditatem & promissionem Abraham factam, à Gentibus accipi, æmulatione rei fidem susceperunt: Sic eisdem olim Christus provocabat, cùm diceret: *Meretrices & Publicani venient, & recumbent cum Abraham: Filij autem regni ejicientur in tenebras exteriores.* Quàm sæpè hæc ratio multos commovit, uti olim Augustinum, primò ad castitatem, cùm illi apparens sub specie Matronæ, innumeros greges ostenderet, virorum, ac mulierum, juvenum, puerorum, juvenularum: Tu non poteris, quod illi, & istæ. 2. Ad rerum omnium contemptum: Sic ad Alipium sermonem convertens? *Quid facimus, Alipi, quid patimur: quid est hoc? quid audisti? surgunt indocti, & cælum rapiunt, & nos cum doctri-*

doctrinis nostris, sine corde, ecce ubi volumur, in carne & sanguine: Ut si nunc Christianis objicerem barbarorum exempla recentia, qui tam ferventer in Dei obsequio versantur, cum nos adeo frigidi simus in Dei obsequio: Ut si religiosos & Ecclesiasticos secularium exemplo percellerem, cum isti tam multa faciant præ illis: Eò pertinet Jeremiæ querela cap. 2. *Transite ad insulas Cethim, & videte: in Cedar monte, & considerate vehementer, & videte si factum est hujusmodi: si mutavit gens Deos suos, & certè ipsi non sunt Dii: Populus verò meus mutavit gloriam suam in idolum:* quibus nihil vehementius ad motum dici potest.

4. Eos testimonio & auctoritate Prophetarum præparavit: *O stulti, & tardi corde ad credendum, in omnibus quæ locuti sunt Propheta:* quorum auctoritatem illis opponit, non sitam; quia de ipso Christo dubitabant, an vera dixisset, dum se resurrecturum toties pronuntiasset, & non erat argumenti loco ponendum, quod in quæstione versabatur. Ita Christus Judæos convincebat: *Si Moysi crederetis, crederetis forsitan & mihi, ipse enim de me scripsit.* Accommodatas sunt probationes, ne patiatur repulsam: quæ in re appareret victrix gratiæ progressus, quæ pervenit, quò tendit. Apparet item quàm aptè progrediatur, eam nimirum ratione, ut nemo possit effugere, cum unumquemque sibi ipsi opponat.

5. Redargutione & convictione, & refutatione: Ut enim illis omnem viam evadendi occluderet, hoc ipsum quod sumebant, ut erroris occasionem, & prætextum, illud ipsum ad eos refellendos convertit: quod facit illis verbis: *Nonne oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam?* Ex quâ enim ratione sumebant dubitandi occasionem, eadem Christus ipsorum dubitationi medetur: illi sequidem non credebant re-

surrecturum, aut verum esse Christum, cum qui tam ignominiosâ morte interemptus esset ab eis, quos erat liberaturus; cum nihil amplius esset timendum sperandumq; ab eo qui mortem obierat, omnibus morte finitis: Et Christus eadem ipsâ ratione eos credere oportere docet, ipsis declarans illud non accidisse ab eâ temeritatis licentiâ, quam Judæi adversus ipsum sibi arrogarant, ad exfaturandum odium suum, impotentiamque animi explendam; sed ultrò se voluisse pati, ut in eo se Patris mandato legiq; obsequentiam præberet, & Prophetias adimpleret, quæ Christum esse moriturum nunciabant: uti apud Esaiam: *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum, & voluntas Domini in manu ejus dirigetur:* quare eò ipsò quòd sic esset occisus à Judæis, credendum verum fuisse Christum, cum Prophetæ ita Christum moriturum prædixissent: unde subdidit: *Nonne oportuit Christum pati?* Quod autem dixit, oportuisse, non intelligas absolute; sed suppositâ Prophetarum prædictione; quæ secuta est ordinationem Dei, qui sic voluit mundum redimere, & non aliter, stupendò planè consiliò: Et quia desperant de Redemptione Israël, propterea meminit gloriæ, secundum illud: *Et ita intrare in gloriam suam;* ut spem illis erigat futuri regni, de quò desperasse videbantur: Etenim redimere Israël, erat regnare, & gloria regnum significat, & regiam Majestatem. Vide quid sequatur.

V. Adjumentum. Iis ita dispositis præmunitisque, & impedimentis omnibus eorum ex animo sublatis, conversionem ipsorum propiùs aggreditur, ad quam majora, validioraque subsidia adhibet, utens duobus gratiæ generibus, quæ potentiora sunt & efficaciora, quorum unum spectat intellectum, alterum voluntatem. Quo ad intellectum, replet eum claritate ac notitiâ, officium magistri erga illos præstans,

eosque abundanter edocens. Quia verò eos reprehenderat, quòd fidem Scripturis sanctis non adhibuissent, ne videretur eos perperam culpasse, facit ut id reipsa & effectu cognoscant, experientiamque ipsis subjicit: *Et incipiens à Moyse, & omnibus Prophetis, interpretabatur illis, in omnibus Scripturis, qua de ipso erant.* Totum intelligit vetus Testamentum more Hebraeorum, ut scias totam Scripturam loqui Christum, etiam si aliquando non animadvertamus: ubique est, sed alicubi apparet, & alibi latet. Quoniam verò sæpè loca sunt obscura, idè etiam illis exponit, secundum illud: *Interpretabatur illis, in omnibus Scripturis, qua de ipso erant.* Ostendens quomodo ipsi convenirent. Utinam ea loca dixissent Evangelistæ: nam præter obvia, probabile est multa alia attulisse. Sic enim; quis ex Adami, & Eva formatione, matrimonii indissolubilitatem collegisset? Quis ex loco illo Exodi, *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob*, Resurrectionem mortuorum probasset? Quod ad voluntatem attinet, illos usque adeò permovit, tantoque accendit ardore, ut illud fateri coacti sint: unde dixerunt ad invicem: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in viâ, & aperiret nobis Scripturas?* Intelligunt Christò agnitò, quod ante non intelligebant; unde natus esset ardor ille, quem in viâ, illo loquente senserant. Hinc enim patet præter verbum externum, solitum esse Christum interiùs animos, uti vellet, commovere, quod cum aliis hominibus non habuit commune, quodque in se factum fuisse hi duo Discipuli cognoverunt. Et quidem cum duæ sint operationes gratiæ in animâ, unâ in intellectu, altera in voluntate: ut secunda esse non potest sine primâ; ita prima sine secundâ, inutilis est. Ex his itaque quæ experti sunt, in eò se confirmant quòd Chri-

stus esset: neque enim præter ipsum alia esse potuit causâ, cur in viâ, eò loquente, eorum animus tantopere inflammaretur. Ita nos solemus res quas jam fide, & certâ experientiâ credimus, probabilibus rationibus confirmare. Potest etiam in illis verbis esse admiratio, quòd causam ardoris jam intelligerent, quam ipsi priùs nescivissent.

VI° Verum quia præter gratiam præventem & concomitantem necessaria quoque est gratia subsequens, secundum illud Davidis Psal. 22. *Et misericordia tua subsequetur me:* & quia Deus non tantum dat velle, sed etiam dat perficere: per illam autem gratiam dat occasiones & commoditates bonorum operum, quibus propius disponimur ad justificationem, ait Concilium Trident. & ad majorem illuminationem, sicut agebat Christus Joan. 7. *Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscat de doctrinâ, utrum ex Deo sit, an ego à me ipso loquar:* Propterea duobus Discipulis commodam dedit occasionem boni operis: *Et appropinquaverunt castello, quò ibant, & fixit se longius ire:* quia & tentandi, & amplius docendi erant. Eâ autem ratione præbuit illis occasionem faciendæ hospitalitatis, quam ipsi ex animo exercuerunt, usque ad coactionem, & verbis, & precibus præstitam. Porro in cõfessione Christus non est mentitus, sed eorum opinionem secutus est, qui peregrinum putabant, & ultrâ pergere debere. Deinde fecit, quod facere omnes solent, ne videantur inurbani, & seipos invitare, & ultrò offerre. Denique non finxit se nolle manere; sed volebat invitari, & quodammodo cogi, ac nisi ipsi facerent, etiam ultrâ pergere: itaque cum remanere nollet nisi coactus, ostendit se pergere velle: manere tamen volebat, sed invitatus. Vide interim progressum ad fidem: nam post sublata impedimenta, & introductis variis dispositionibus, intellectus

illu-

illuminatur per doctrinam exterioris propofitam, & interioris manifestatam: ed enim pertinuit Scripturarum interpretatio: post intellectus illuminationem cor accenditur, ac movetur voluntas post voluntatem accensam fiunt opera imperfecta, nec dum plena: sed vide quid sequatur.

VII. Extremam adhibet manum, & opus suum absolvit, effectione Sacramento- rum, ejusque imprimis quod aliorum complementum est; ita enim Sanctus Dionysius divinam Eucharistiam appellat. *Et factum est dum recumberet cum eis*: Græca habent, recubisset, id est, cœnasset, nempe in fine cœnæ, *accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis*: Quæ verba satis ostendunt Eucharistiæ consecrationem, & distributionem, & ita Patres intelligunt: *Et aperti sunt oculi eorum*, nempe sublato impedimento, & emissis propriis speciebus in eorum oculos; *Et cognoverunt eum*: Nempe Eucharistiæ sumptionem, secutum est continuò miraculum, agnitionis Christi, quem in viâ, ex voce, ex doctrinâ, ex docendi modo, ex lineamentis vultus toto cœnæ tempore non agnoverant, tantum habet virtutis & efficacitæ participatio divini Sacramenti, gratiæque omnium supremæ communicatio, quam ideò Græci nominant *αὐτοβύζιον*: eaque Discipulorum duorum conversionem perficit.

VIII. At videte consummationem mirabilis illius conversionis; videte ab effectu qui secutus est. Cunctatione omni objectâ, redeunt ad unitatem Ecclesiæ: *Et surgentes, eadem hora regressi sunt in Jerusalem*, in Jerusalem, ubi visio pacis: *Et invenerunt congregatos undecim, & eos qui cum ipsis erant*. Hic habes veras germanæ Ecclesiæ notas Atque ut scias quæ ibi veritates prædicentur: Dicen-

tes, quod surrexit Dominus verè, id est, certò; utque intelligas hujus confessionis stabilitamentum; *Et apparuit Simoni*: nempe post Petri testimonium, nulla esse potest dubitatio. Factâ autem eorum ad fidei veritatem, & Ecclesiæ unitatem reductione, sequitur tanti boni communicatio: *Et ipsi narrabant quæ gesta erant in viâ, & quomodo cognoverunt eum in fractione panis*. Ex quibus omnibus patet quomodo bonus pastor duas oves errantes, & jam jam perituras, & ad se, & ad ovile, hoc est ad Ecclesiam reduxerit ab errore.

Conclusio. Ex universo hoc sermone discimus, quot artificis machinisque reduciatur anima ad veritatem, si in errorem prolapsa est, aut ad gratiam, si peccato se se implicuit. Et nos tantâ facilitate utramque deserimus, atque deperdimus. An putas si semper erraveris, idem tibi bonus ille Pastor semper præstabit? Hoc aliquis insignis peccator dixerit: *Ego erravi sicut ovis qua perivi, quare servum tuum*. Ideò ne te semper requireret, si toties reductus, errare iterum volueris? Quàm multi in primâ aberratione finiuntur peire? Quàm multi in secundâ? Quàm multi in tertiâ? Tu quoties reductus es? Num pudet ita Dominum fatigare? Scito duplicis generis esse exempla, quædam misericordiæ, quædam justitiæ: Tu toties expertus misericordiam, time ne te Deus faciat exemplum justitiæ. Sed quia misericordia tempus rogatum est, illò utere, redi ad Deum, redi in Jerusalem, redi ad undecim. Audi testimonium Simonis, & crede. Tùm vive ut credis, tum spera ut vixeris. Veniet hora, cum fides tua vertetur in visionem, & spes in fruitionem, in gloriâ cœlesti. Amen.

.